

Kestävää kehitystä etsimässä

Tämän vuoden suurin kansainvälinen kongressi oli Yhdistyneiden kansakuntien elosyyskuussa Johannesburgissa järjestämä kestävä kehityksen maailmankongressi. Se kokosi virallisia kokousedustajia yli 190 maasta ja valtionpäämiehiäkin oli paikalle kertynyt toistasataa. Kaikkiaan kongressiin, sen oheistapahtumiin ja liepeille arvioitiin osallistuneen jopa 70 000 ihmistä. Itse kokouspaikalle Sandtonin kongressikeskukseen mahtui virallisten kokousedustajien lisäksi 6 000 YK:n yhteistyötahojen – paikallishallinnon, kansalaisjärjestöjen, ammatillisten järjestöjen, tiedeyhteisöjen ja kansainvälisten järjestöjen – edustajaa. Kun näiden ryhmien edustajia oli paikalle kokoontunut ympäri maailmaa arviolta 25 000, ei ole ihme, että päivittäin muuttuneet osanottorajoitukset koskivat kipeästi etenkin niihin ruohonjuuritahojen edustajiin, joiden matkan rahoitukseen oli kerätty rahaa vuosien ajan tarkoituksena päästä taivuttamaan maailman päättäjät kestävä kehityksen taakse. Useiden osallistujien pelkäämiä ja viimeaikaisiin kansainvälisiin kokouksiin saumattomasti liittyneitä mellakoita ei, ehkä yllättäen, syntynyt.

Miten tämä mahdollisesti viimeiseksi YK:n megakongressiksi kutsuttu maailmankokous sitten onnistui tavoitteissaan? Jäikö jäljelle muuta kuin päätöslauselman suuria sanoja hyllylle pölytymään tai lehtiarkistoihin skeptisiä kommentteja siitä, miten satapäisen suomalaisvaltuuskunnan lennättäminen paikalle oikeasti edisti kestävä kehitystä?

Virallisesti kokous toki saavutti tavoitteensa, sillä eiväthän maailman päättäjät voi kokoontua kasvojaan menettämättä näin suureen tapahtumaan saamatta aikaan – ainakin muodollisesti – näyttävää loppukommunikkeaa.

Paikalla olleena ja useampaan YK-kokoukseen osallistuneena jäi valitettavasti kuitenkin päällimmäiseksi pettymys. Se idealismi, jonka vallassa ympäristöasioita edistettiin Rio de Janeirossa vuonna 1992 – ja jonka 10-vuotisseurantokokous Johannesburg oli – tai jonka vallassa oltiin vielä YK:n asuinympäristökouksessa Istanbulissa 1996, oli kadon-

nut. Rion ympäristökokous toi aidosti esille ympäristökysymykset ja kestävä kehityksen tematiikan, aluksi luontopainotteisesti ja sitten laajemmin. Rion merkittävimpana saavutuksena oli YK:n valtiokeskeisyyden avautuminen yhteistointaan ja sen seikan tunnustaminen, että ilman paikallishallintoa ja muita paikallisia toimijoita ammatillisiin ja ruohonjuuritason järjestöihin saakka, ei kestävä kehityksen saavuttaminen onnistu. Rion jälkeen maailmalla levisi innostus paikallisten agendojen tekemiseen ja niiden kautta tietoisuus kestävästä kehityksestä myös yleiseen tietoisuuteen.

Miten nyt? Useat kansalaisjärjestöt ja asiaan innokkaasti suhtautuvat kokivat, että päättäjät on idealismin sijaan vallannut itsekkyyden ja taloudellisten arvojen ylikorostuminen. Kestävä kehityksen kohdalla tämä merkitsee mm. sitä, että ympäristökysymysten sijasta keskustelua leimaavat taloudelliset kysymykset – Johannesburg oli kuin jatkokokous Monterreyille – jossa kukin uskonsa mukaan joko puolusti tai epäili globalisaation autuutta. Etukäteen kokouksen keskeisiin aiheisiin luettu Kioton ilmastopöytäkirja – vaikka sen ratifiointi hieman etenkin – peittyi kaupapoliittisten tavoitteiden alle lähinnä Yhdysvaltojen ja otsonikadosta pahimmin kärsivän Australian vastustaessa sen ratifiointia.

Kun kokouksen asialistalle mahtui kaikki maataloustuista – pelkästään niistä luopumalla USA ja EU pelastaisivat Afrikan ruokahuollon omavaraiseksi – puhtaan veden turvaamiseen, geneettisesti muunnelluista elintarvikkeista väestöpolitiikkaan ja uusiutuviin energiamuotoihin, ei ihme että sekä päätöksissä että niiden valmisteluissa löytyi mitä lukusampia epäpyhimpiä alliansseja kuten USA–Iran ja Vatikaani–Kiina.

Poliittisesti arkojen aiheiden käsitteilyä vältettiin mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi Etelä-Afrikan todellisuutta mitä suurimmassa määrin olevista ja maanmittareiden kannalta kiinnostavimmista – ja köyhyyden poistamisen kannalta keskeisistä – maankäytönsäistä ei itse kokouksessa juuri montakaan vakavasti otettavaa puheenvuoroa käytetty. Sen sijaan käytäväkeskusteluissa, seminaareissa ja oheistapahtumissa asianmu-

kaiset maolot todettiin keskeisimmäksi lähtökohdaksi uudistusten teossa. Samoin paikallisessa uutisoinnissa ja ruohonjuuritason kommentoissa maankäytönsäistä pidettiin keskeisimpänä tekijänä, kun kehitysmaiden asunto-, terveys- ja köyhyysongelmia ratkotaan. Kuvaavaa konferenssille oli, että maankäytönsäistä latistettiin lähes poliittisen huulenheiton tasolle ja niihin viitattaessa kohteena oli Zimbabwen surullinen maa uudistus. Sen sijaan asiasta esitetyt uudet avaukset mm. perulaisen kansantaloustieteilijän ja tunnetun ajattelijan **Hernando de Soton** esitys maankäytönsäisten suhteesta kansantalouteen ja rahoitusjärjestelmiin kokosi hämmästyttävät 20 kuulijaa koko kymmentuhatpäisestä kongressijoukosta. Ilmeisesti liian kuuma poliittinen aihe.

Yleisen käsityksen mukaan Johannesburgin kokouksesta ei takaiskuista huolimatta muodostunut Rio+10 kokouksen sijaan Rio miinus jotain. Vaikka etenkin ympäristöjärjestöt odottivat paljon enemmän kuin lupauksia ilman sitovia aikarajoja. Todennäköisesti kokouksen pysyvimmäksi anniksi ja kestävä kehityksen edistämisen kannalta parhaaksi tulokseksi muodostuu kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen paikallishallinnon ja muiden paikallistoimijoiden suora yhteistoimintana.

Mahdollisesti – ja ehkä toivottavastikin – Johannesburgin kokous jää historiaan YK:n viimeisenä megakokouksena. Jatkossa kestävä kehitystä lienee paljon helpompi edistää – yleisen tietoisuuden jo herätetty – kohdentamalla huomio selkeämmin rajattuihin asiakokonaisuuksiin ja välttämällä puurojen ja vellien sotkemista keskenään ja maustamista samalla hedelmäsiivulla.

MARKKU VILLIKKA
markku.villikka@fig.net